

Tárgytematika / Course Description

Regionális közlekedés története és kulturális összefüggései

ALTKKC1091

Tárgyfelelős neve /

Teacher's name: dr. Horváth Csaba Sándor

Félév / Semester: 2016/17/2

Beszámolási forma /

Assesment: Folyamatos számonkérés

Tárgy heti óraszám /

Teaching hours(week): 0/0/0

Tárgy féléves óraszám /

Teaching hours(sem.): 9/0/0

OKTATÁS CÉLJA / AIM OF THE COURSE

A tantárgy keretén belül a hallgatók megismerhetik a regionális közlekedés eszközeinek történetét és azok hatásait a kultúrára. Az őskorból kiindulva, a középkoron át, egészen a 21. századig tartó közlekedéstörténeti fejlődésen keresztül vizsgáljuk az összefüggéseket, az egyes eszközök históriáját és Magyarországon való megjelenésüket, jelentőségüket. Az egyes eszközöket nem elszigetelt jelenségként vizsgáljuk, hanem azok kultúrára és mentalitásra gyakorolt hatásait is elemezzük. Napjainkban egyre nagyobb hangsúlyt kap a régióban való gondolkodás, így elengedhetetlen a „felgyorsult” 21. században a közúti, vasúti, légi közlekedési lehetőségeinek ismerete. A hallgatók a szemeszter során érzékelni fogják, hogy illeszkedik bele a globális fejlődésébe az adott régió közlekedése.

TANTÁRGY TARTALMA / DESCRIPTION

1. Általános közlekedéstörténet
2. Regionális közlekedéstörténet
3. A közlekedéstörténet kulturális vonatkozásai
4. A nyugat-dunántúli térség közlekedéstörténete és kulturális vonatkozásai

SZÁMONKÉRÉSI ÉS ÉRTÉKELÉSI RENDSZERE / ASSESSMENT'S METHOD

Aláírás feltétele: órákon való részvétel a TVSZ szerint

Vizsgára bocsátás feltétele: egy prezentáció megtartása a megbeszélt témából

KÖTELEZŐ IRODALOM / OBLIGATORY MATERIAL

Általános közlekedéstörténet:

Bálint Sándor: Autózásunk hőkora. Bp., Gondolat K., 1986. (Gondolat zsebkönyvek)

Bennett, David: Metró. Bp., Kossuth, 2005.

Braunburg, Rudolf: Repülőgépek és léghajók. Bp., Tessloff és Babilon, 2002.

Czére Béla: A vasút története. Corvina, Bp. 1989.

Czére Béla: Magyarország közlekedése a 19. században (1780–1914). Bp., MÁV Rt., 1997.

- Czére Béla:** Magyarország közlekedése a 20. században. I. Köt. Bp., MÁV Rt., 2000.
- Csanádi Norbert – Nagyváradai Sándor – Winkler László:** A magyar repülés története. Bp., Műszaki K., 1974.
- Dezsényi Miklós – Hernády Ferenc:** A magyar hajózás története. Bp., Műszaki K., 1967.
- Eperjesi László:** Magyarország közlekedése a trianoni békeszerződés után. A nemzetközi kapcsolatok alakulása 1920-1938 között. In: Hüttl Pál (szerk.): A Közlekedési Múzeum évkönyve. IX. köt. (1988–1992). Bp., Műszaki K., 1994. 141-180.
- Ernst József:** Régi magyar fogatok. Téka K., 1989.
- Frisnyák Zsuzsa:** A magyarországi közlekedés krónikája 1750–2000. Bp., MTA TTI, 2001. (História könyvtár. Kronológiák, adattárak)
- Frisnyák Zsuzsa (szerk.):** Baross Gábor. Bp., Dinasztia K., 1997.
- Frisnyák Zsuzsa:** Közlekedés, politika, 1945–1989. Magyarország a szovjet zónában és a rendszerváltásban. Bp., MTA Történettudományi Intézete, 2011.
- Gráfik Imre:** A magyarországi fahajózás. Bp., NPI, 1983. (Néprajzi közlemények XXVI.)
- Hámori Péter:** A magyar hajózás képes története. Bp., Nemzeti Tankönyvk., 1999.
- Horváth Árpád:** A gépkocsi regénye. Bp., Zrínyi K., 1972.
- Jarret, Philip:** A repülés története. Bp., Panemex Kft., Grafo Kft. 2002.
- Kalocsai Péter:** A vidéki közúti vasutak és az urbanizáció a dualizmus korában. In: Katona András (szerk.): Közlekedés a Kárpát-medencében. Újabb kutatási eredmények. Bp., Közlekedési M., 2003. 109-120.
- Kondor Lajos:** Léghajók, repülőgépek. Bp., Móra, 1980.
- Kovács László (szerk.):** Magyar vasúttörténet. 1-7. köt. Bp., MÁV Rt., 1995–1999.
- Kubinszky Mihály:** Régi magyar vasútállomások. Bp., Corvina K., 1983.
- Kubinszky Mihály – Lovász István – Villányi György:** Régi magyar villamosok. A történelmi Magyarország közötti vasutai a kezdetektől a II. világháború végéig. Bp., Budapesti Városvédő E., 2000.
- Kubinszky Mihály – Nagy Tamás – Túróczy László:** Ez a vonat elment. Adatok és képek a régi magyar vasúti mellékvonalak történetéhez. Tatabánya, Stil Nuovo Bt., 2009.
- Legát Tibor:** Buszos könyv. Bp., Jászövegkiadó Műhely, 2009.
- Legát Tibor:** Közlekedik a főváros. Bp., Jászövegkiadó Műhely, 2008.
- Majdán János:** A „vasszekér” diadala. Bp., Kossuth K., 1987. (Népszerű történelem)
- Majdán János:** A vasút polgárosító hatása. In: Tóth G. Péter (szerk.): Struktúra és városkép. A polgári társadalom a Dunántúlon a dualizmus korában. Veszprém, Laczkó D. M., 2002. 303-324.
- Marjai Imre – Pataky Dénes:** A hajó története. Bp., Corvina K., 1979.
- Marczis Ervin:** 100 éves a magyar állami hajózás. MAHART, Bp. 1994.
- Mezei István (szerk.):** 150 éves magyar vasút 1846–1996. Bp., MÁV Rt., 1996.

Ocskay Zoltán: A motorkerékpár története, 1870–1945. Bp., Varga és Társa Bt., 1993.

Széchenyi István: Balatoni gőzhajózás. Pest, 1846.

Széchenyi István: Javaslat a magyar közlekedési ügy rendezéséről. Pozsony, 1848.

Tarr László: A kocsi története. Bp., Corvina K., 1978.

Velich István – Fogarasi Gábor: Régi magyar autók. Bp., Műszaki K., 1988.

Winkler László: Magyar repülők, repülő magyarok. Bp., 2000.

Zsuppán István: A magyar autó. Bp., Zrínyi K., 1994.

A Közlekedési Múzeum évkönyve I-XIV. köt. (1971-től)

Vasúthistória évkönyvek (1988-tól)

A regionális közlekedéstörténet:

Erdősi Ferenc: Európa közlekedése és a regionális fejlődés. Bp.–Pécs, Dialóg Campus, 2004.

Fodor Miklós: Bakonyszentlászló helytörténeti olvasókönyve. 2000. 48-50.

Füzes Miklós: A balatoni gőzhajózás 125 éve. Kecskemét, 1971.

Kenedy Ferenc: A balatoni hajók. Siófok, V. Tcs. 1981.

Kovácsyné Medveczki Ágnes: Vidéki városaink tömegközlekedésének kialakulása és fejlődése 1914-ig. In: Hüttl Pál (szerk.): A Közlekedési Múzeum évkönyve. IX. köt. (1988–1992). Bp., Műszaki K., 1994. 181-221.

Kövér István: Boba–jánosháza–sümegei HÉV története 1889–1989. Szombathely, MÁV Szombathelyi Igazgatósága, 1989.

Kubinszky Mihály: A hatvan éves pozsonyi és fertővidéki vasutak keletkezése. In: Soproni Szemle, 1958. XII. évfolyam 2. szám, 162-165.

Kubinszky Mihály: Adatok a 150 éves Sopron–Bécsújhelyi Vasút építéstörténetéhez. In: Soproni Szemle, 1997. LI. évfolyam 3. szám, 229-246.

Kubinszky Mihály: 50 éves a kőszegi vasút. In: Soproni Szemle, 1958. XII. évfolyam 4. szám, 354-348.

Kubinszky Mihály: Volt egyszer egy Déli Vasút. In: Magyar Szemle, X. Évfolyam, 7-8. szám

Lányi Ernő: A Déli Vasút gyorsvonata. Idegenforgalmi Propaganda és Kiadó Vállalat, 1987.

Lovas Gyula: A Bécsújhely–Sopron vasútvonal 150 éve. In: Soproni Szemle. 1997. LI. évfolyam, 306-355.

Lovas Gyula: A Fertővidéki HÉV (1897–1997). Soproni Szemle, 52. évfolyam, 1998., 30-43.

Lovas Gyula: A soproni villamos vasút. In: Soproni Szemle, 1966., 110-118.

Lovas Gyula: Autóbuszok Sopron utcáin. I. Sopron autóbusz-közlekedésének története az első autóbuszok megjelenésétől a felszabadulásig. In: Soproni Szemle, 1969. XXIII. évfolyam 4. szám., 323-333.

Lovas Gyula: Autóbuszok Sopron utcáin. In: Soproni Szemle, 1970. XXIV. évfolyam 2. szám, 167-178.

Lovas Gyula: Az Orient Expressz. Bp., Közdok, 1991.

Lovas Gyula: Fejezetek a Győr–Sopron–Ebenfurti Vasút történetéből, 1872–1945. Közlekedéstudományi Egyesület. Soproni Területi Szervezete, 1976.

Lovas Gyula: A Győr-sopron-ebenfurti Vasút 25 éve. 1948-1973. kézirat, Sopron, é. n.

Lovas Gyula: A nyugat-magyarországi kérdés vasúti vonatkozásai. Bp., MÁV Rt., 2001.

Lovas Gyula: A bakterház. Bp., MÁV Rt., 2003.

Lovas Gyula: Sopron vasútjai a második világháborúban. In: Soproni Szemle, 1965. XIX. évfolyam 1. szám, 14-31.

Lovas Gyula: A Soproni Vasút Társaság 1936–1938. In: Soproni Szemle, 1964. XVIII. évfolyam 3. szám, 244-248.

Lovas Gyula: 125 éves a Sopron–kanizsai vasútvonal 1865–1990. Szombathely, MÁV Szombathelyi Igazgatóság, 1990.

Majdán János: Baross Gábor győri tevékenysége. In: Farkas Szilveszter, Bana József, Horváth József (szerk.): Győri tanulmányok 14-15. Győr, Győr Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatal, 1995. 43-71.

Majdán János: Győr város patronálója Baross Gábor. Pécs, 1994.

Majdán János: Helyiérdekű vasutak és kiépülésük a Dunántúlon. Bp., MÁV Rt., 1997.

Mentes Zoltán (szerk.): Győr–Sopron megyei utak története. Győr, Győri Közúti Ig., 1988.

Mezei István (szerk.): A 125 éves MÁV. MÁV Vezérigazgatóság, Bp. 1993.

Mózes Mihály: A vasút, mint a regionális fejlődés tényezője Erdély dualizmus kori történetében. In: Gebei Sándor (szerk.): „Emberek és eszmék...” Tanulmánykötet Vadász Sándor 70. születésnapjára. Eger, EKF TTI, 2001. 289-295.

Palotás Emil: A nemzetközi Duna-hajózás a Habsburg-monarchia diplomáciájában, 1856–1883. Bp., Akadémia, 1984.

Sáry István: Győr és a vasutak..... Győr, Megyei Jogú Város Levéltára, 2001. Tanulmányok Pápa város történetéből. Pápa város önkormányzata, 1994.

Tóth Sándor: Légítámadások a GySEV ellen 1944/45-ben. In: Soproni Szemle, 1996. L. évfolyam 4. szám, 302-321.

www.vasutallomasok.hu

A közlekedés és kulturális összefüggései:

Az első órán feldolgozandó anyagok:

Czére Béla: A közlekedés és az emberi élet. In: Közlekedési Közlöny, 1947. december 21. 52. szám, 542-544., 1947. december 28. 53. szám, 555-556.

Czére Béla: A közlekedés, mint társadalomformáló tényező. In: Közlekedési Közlöny, 1947. április 20. 16. szám, 138-140, április 27. 17. szám, 146-148.

Forró Lajos: A vasutak, mint a modern társadalom és gazdasági élet megalkotói. In: Vasúti és Hajózási Hetilap,

1909. február 12. 7. szám, 62-64., 1909. február 20. 8. szám, 75-76.

A hallgatók által feldolgozandó anyagok:

Balázs Géza: A vasútmegszüntetések társadalmi, néprajzi hatásai a Kádár-rendszerben. In: Vasi Szemle, 2008. 2. szám, 180-195.

Balázs Géza – H. Varga Gyula (szerk.): Az utazás szemiotikája. Eger, Líceum, 2010.

Bali János – Máté György (szerk.): Talpfák: a vasút és a népelet. Bp., ELTE BTK Néprajzi Intézete, 2008.

Bán Dávid: Utazás a pályaudvar körül. Az első indóháztól a plázaudvarokig. Bp., Matura TN – L'Harmattan, 2011.

Erdősi Ferenc: Területi érdek és vasúti közlekedés. In: Tér és Társadalom, 1987. 1. szám, 46-65.

Erdősi Ferenc: Területi és ágazati érdekek a szocialista közlekedéshálózat kialakításában. In: Tér és Társadalom, 1987. 2. szám, 45-60.

Gidó Csaba: Vasszekér és gőzmozdony. A székelyföldi vasút története (1868–1915). Székelyudvarhely, Pro-Print, 2013.

Gürtlich, Gerhard H. – Székely Csaba: Zugkraft im Nordburgenland. Die Neusiedler Seebahn. Wien, Verlag Holzhausen GmbH, 2014.

Horváth Csaba Sándor: A Cuha-völgyi vasút mint kulturális örökség. In: Lőrincz Ildikó (szerk.): XIII. Apáczai Napok 2009 – Nemzetközi Tudományos Konferencia - Tanulmánykötet: Kreativitás és innováció – Álmodj, alkoss, újíts! Győr, Nyugat-magyarországi Egyetem Apáczai Csere János Kar, 2010. 255-265.

Horváth Csaba Sándor: A sopron–pozsonyi HÉV építéstörténete. In: Korall, 2013. 52. szám, 43-68.

Horváth Csaba Sándor: A vasút funkciói és hatásai 1920-ig. In: Horváth Csaba Sándor – Imre Lászlóné – Majdán János – Varga Gábor (szerk.): Ezerarcú vasút. Vasút – Történet – Írás. Pécs, Kronosz, 2016.

Horváth Csaba Sándor – Imre Lászlóné – Majdán János – Varga Gábor (szerk.): Ezerarcú vasút. Vasút – Történet – Írás. Bp.–Pécs, Virágmandula Kiadó KFT – Magyar Vasúttörténeti Park Alapítvány, 2016.

Kalocsai Péter: Városi tömegközlekedés a Nyugat-Dunántúlon 1867–1914. Szombathely, Vasi Múzeumbarát Egylet, 2011.

Locsmáncsi Szabolcs: A határon átnyúló vaspálya. A GYSEV fejlődése és szerepe a határ menti kapcsolatokban Eisenstadt (Kismarton) – Sopron térségben. In: Tér és Társadalom, 2009. 2. szám, 135-153.

Majdán János: A közlekedés története Magyarországon (1700–2000). Pécs, Pro Pannonia, 2014.

Majdán János: A vasutak asszimilációs hatása. In: Kupa László (szerk.): Tájak, tájegységek, etnikai kisebbségek Közép-Európában. Pécs, 2007. 53-61.

Majdán János: A vasút társadalmi kapcsolatteremtő és polgári mentalitást közvetítő szerepe a Monarchiában. In: Limes, 2008. 1. szám, 45-56.

Majdán János: Die wichtigsten Phasen und Typen des Eisenbahnbaus und der Einfluss des neuen Schienenfahrzeuges auf den Lebensstil in Ungarn bis 1918. In: Kritische Zeiten: Zeitschrift für Humanwissenschaften, 2013. 4. szám, 58-84.

Majdán János: Modernizáció – vasút – társadalom. Pécs, ISZE Integrál-Egyetemi K., 2001.

Moldova György: Akit a mozdony füstje megcsapott... Bp., Szépirodalmi Könyvkiadó, 1977.

Pogány Mária: Vállalkozók, mérnökök, munkások a magyar vasútépítés hőskorában (1845–1873.). Bp., Akadémia Kiadó, 1980.

Rechnitzer János (szerk.): A Kárpát-medence régiói 5. Nyugat-Dunántúl. Bp., Dialóg Campus, 2007.

Roth, Ralf – Jacolin, Henry (szerk.): Eastern European Railways in Transition. Nineteenth to Twenty-first Centuries. Surrey, Ashgate, 2013.

Roth, Ralf: Interactions between railways and cities in nineteenth-century Germany: some case studies. In: Roth, Ralf – Polina Marie-Noëlle (szerk.): The city and the railway in Europe. Aldershot, Ashgate, 2003. 3-27.

Schivelbusch, Wolfgang: A vasúti utazás története. A tér és az idő iparosodása a 19. században. Bp., Napvilág, 2008.